

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 70 Nisan 2020 & Volume: 13 Issue: 70 April 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4160>

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLILIK ALGISI: BORÇKA ACARLAR MYO ÖRNEĞİ THE PERCEPTION OF UNIVERSITY STUDENTS IN ELDERLY: BORÇKA ACARLAR MYO SAMPLE

Nurullah YELBOĞA*

Öz

İnsan yaşamında önemli bir evre olan yaşlılığa ilgi çok eski tarihlere dayandırılabilir. Ancak bu ilgiye rağmen son yüzyıla kadar bu alanda yeterli düzeyde bilgi üretilememiştir. Yaşlılığın özellikle endüstrileşmiş ülkelerde bir çok sorunu beraberinde getirmesi ve yaşlı nüfusun ciddi boyutlara ulaşması, yaşlılık olgusunun irdelenmesini beraberinde getirmiştir. Ülkemizde de yaşlı nüfus oranının hızlıca artması ve yaşlılık alanı sorunlarının aile içerisinde çözülmemesi gerontolojik araştırmaların sayısında artışa neden olmuştur.

Toplumların kültürel izleri, toplumsal yaşama da yansımaktadır. Dolayısıyla yaşlılığa ilişkin tutumlar toplumdan topluma farklılıklar göstermekte ve bu tutumlar yaşlı sağlığını etkilemektedir. Yaşlılığa yüklenen anlamlar toplumsal bağların zayıflamasına neden olmakta ve yaşlı bireylerin toplumdan uzaklaşmasına neden olmaktadır. Gençler üzerinde yapılan bazı araştırmalar, genç bireylerin yaşlılara ve yaşlılığa ilişkin bazı yanlış düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin yaşlı tutumlarını incelemek ve yaşlılık algısını etkileyen bazı faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda sosyo-demografik veriler için anket formu ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) uygulanarak verilere ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda evde yaşayan 65 yaş ve üstü birey bulunanlar ile bulunmayanlar arasında yaşlılık algısında bir fark olmadığı, öğrencilerin yaşlılık algısının sosyo-demografik değişkenlerden etkilenmediği ve öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlılık, Yaşlılık algısı, Öğrenci.

Abstract

Interest in old age, which is an important stage in human life, can be based on very old dates. However, despite this interest, until the last century, there has not been sufficient information in this area. The fact that old age brings many problems especially in industrialized countries and the elderly population reach serious dimensions has brought along the examination of the phenomenon of old age. The rapid increase in the rate of elderly population in our country and the fact that problems of old age cannot be solved in the family have caused an increase in the number of gerontological studies.

Cultural traces of societies are reflected in social life. Therefore, attitudes towards aging vary from one society to another, and these attitudes affect elderly health. The meanings attributed to old age cause the weakening of social ties and cause the elderly to move away from society. Some researches on young people show that young individuals have some misconceptions about older people and old age. The aim of this study was to investigate the elderly attitudes of university students and to determine some factors affecting the perception of old age. In this context, data were obtained by using questionnaire form and Elder Discrimination Attitude Scale (YATÖ) for socio-demographic data. As a result of the study, it was found that there was no difference in the perception of old age among the individuals who were living at home and those who were 65 years old and above, and the students' perception of old age was not affected by socio-demographic variables and the students' attitude towards older discrimination was higher than the middle level.

Keywords: Elderly, Aging, Aging perception, Student.

*Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi; Yalova Üniversitesi Doktora Öğrencisi, ORCID ID: 0000-0001-8281-7070, nurullah_yel06@hotmail.com

GİRİŞ

Günümüzde dünyadaki yaşlı nüfusun artış oranı demografik açıdan dikkati çeken bir olgu haline almıştır. 2000 yılında dünya nüfusunun % 6.9'unu oluşturan 65 yaş ve üstü nüfusun, 2025'te %10.4'e, 2050' de ise %19.3'e ulaşması beklenmektedir (Kalınkara, 2016, 5) . Türkiye'de ise 2018 yılında % 8, 7 olan yaşlı nüfus oranının; 2023'te %10,2, 2040'ta %16,3, 2060'ta %22,6 ve 2080'de ise %25,6 olması öngörülmektedir (TUİK, 2018). Doğuşta beklenen yaşam süresi, ülkelerin gelişim hızı ve refah düzeylerine paralel olarak uzamaktadır. Bu durum, doğal olarak yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranını da etkilemektedir.

Yaşlı nüfus dezavantajlı gruplardan biri olarak psiko-sosyo-ekonomik sorunlarla yüzleşebilmektedir. Yaşlı nüfusun karşılaştığı yalnızlık, kronik hastalıklar, yoksulluk ve engellilik gibi problemler; onların bakım gereksinimini beraberinde getirmektedir (Yıldız, Ömeroğlu ve Terim, 2017, 314). Genel sağlığı bozulan ve herhangi bir nedenden dolayı bağımlı hale gelen bu bireylerin bakımı ve hizmetlerinin karşılanması sürecinde bazen bakım veren, bazen kendileri bazen de her iki taraf için sorunlar ortaya çıkarabilmektedir. Çilingiroğlu ve Demirel (2004)'e göre yaşlılık hizmetlerinin ortaya çıkma sebepleri arasında yaşlı bireylerin bakımından sorumlu olanların ekonomik ve psikofizyolojik problemlerle karşılaşmaları yatmaktadır.

Toplumların refah düzeyleri, kültürel değerleri, aile yapısı, toplumsal bağlar gibi unsurlar söz konusu toplumun yaşlı bakım modellerini ve yaşlılık algısını etkilemekte ve nelerin sorun olarak görülebileceğinde belirleyici olmaktadır. İnsanlar yaşamları boyunca farklı sorunlarla yüzleşirler. Ancak yaşlıları diğer yaş gruplarından ayıran ve onların hassas gruplar olarak nitelendirilmelerine neden olan biyo-psiko-sosyal ve ekonomik problemlerin bu grubu daha çok etkilemesi ve yaşlıların kendi bakımını sağlama açısından yetersiz kalabilmesidir. Yaşlılık döneminin ve karşılaşılan problemlerin daha iyi anlaşılabilmesi için yaşlılık tanımının kapsamına bakmak gerekmektedir. Kalınkara'ya göre yaşlılık (2016, 8) *yaşamın her alanında yaygın bir kayıp duygusunun yaşandığı, bireylerin bedensel, psikolojik ve sosyal yönden bağımsızlıklarını yitirip, yeniden bağımlı duruma geçtikleri bir dönemi* ifade etmektedir. Başka bir tanımda yaşlılık, biyolojik kapasitelerin azalması ile karakterize edilen sosyal, psikolojik ve biyolojik yönleri olan bir süreç olarak geçmektedir (Kalkan, 2008, 4). Kalınkara (2016, 2)'ya göre yaşlanma ise, canlılık etkinliklerinin bireyi ölüme götürece kadar azalması ve zayıflamasıdır. Bu tanımlardan yaşlanmanın sadece bedensel değişimleri kapsamadığı anlaşılmaktadır.

"Yaşlılık ne zaman başlar?", "Kime yaşlı denilmeli" gibi soruların yanıtlarını vermek güçtür. Çünkü her bireyin biyolojik özellikleri, aileden gelen özellikler, eğitim ve iş hayatı, duygusal yaşamı farklıdır. Bunlar aslında insanların aynı zamanda ayırıcı özelliklerini de ifade eder. Dolayısıyla bazı insanlar ellisinde yaşlanırken bazıları yetmişinde bile genç sayılır (Kalınkara, 2016, 2). Kılıççı (1988, 41-42) bu belirsizliğin nedenini şu şekilde açıklamaktadır: *"Bugün yaşlılığın başlangıcı için belli bir yaş sınırı saptamak olanaksızdır. Çünkü bu toplumdan topluma, aynı toplumun zamanından zamanına, aynı toplumda yaşayan insanların eğitim düzeylerine ve ekonomik koşullarına göre bir değişim gösterdiği gibi; cinsiyete, fizyolojik ve psikolojik yaşa göre de bireysel ayrılıklar göstermektedir."* Ancak yine de yaşlılığın ne zaman başladığına dair bir sınır belirlemek gerekmektedir.

Sağlık alanındaki gelişmeler ve teknolojik ilerlemeler genel itibariyle ortalama yaşam süresinin de uzamasında etkili olmuştur. Dolayısıyla Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ/WHO)'ne göre 1970'lerde 60 yaş sınırı yaşlılık için kabul edilirken, günümüzde bu sınır 65 yaşa çıkmıştır. Bu yaş sınırı aynı zamanda sanayileşmiş ülkelerde emeklilik yaşı olarak geçmektedir (Kalınkara, 2016, 3). Birleşmiş Milletler (BM) yaşlı nüfus göndermelerinde 60 yaş ve üzerini baz alırken, DSÖ gelişmiş ülkelerde 65 yaş ve üzerini yaşlı olarak kabul etmektedir (<https://eyh.aile.gov.tr/yaslilik-genel-bakis>, 01.01.2019). Dolayısıyla yaşlılık sınıflandırmaları toplumların içinde bulunduğu koşullar, doğuşta beklenen yaşam süresi ve sağlık güvence sistemlerine göre değişmekle birlikte genel kabul gören yaşlı sınıf 65 yaş ve üzeri gruptur (Nahçıvan ve diğerlerinden aktaran: Vefikuluçay, 2008, 9).

Dünya nüfusu "demografik geçiş" olarak adlandırılan hızlı bir yaşlanma süreci yaşamaktadır (Ceylan, 2015, 75). Yaşlılar günümüzde özellikle endüstrileşmiş ülkelerin toplam nüfusu içinde önemli bir orana sahiptir. Bu nüfusun problemleri arasında yer alan sağlık, sosyal güvenlik sistemi, sosyal hizmetler gibi gereksinimler devlet bütçesi üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Bu baskı ülkeleri, söz konusu nüfus grubu için politikalar üretmeye ve geliştirmeye zorlamaktadır. Politikalara yansıyan bu durum yaşlılar açısından olumsuz bir algının filizlenmesine neden olmaktadır. Yaşlıların ayrımcılığa maruz kalan bir grup olmasının sebeplerinden biri de onlara yönelen bu olumsuz tutum ve algılardır (Ceylan ve Öksüz. 2015, 459).

Bu olumsuz tutum ve algı yaşlıların zaten yüzleştiği ekonomik yetersizlik, barınma, sosyal destek ve emeklilik gibi sorunların yaşlı üzerindeki etkisini arttırmaktadır (Akgün, Bakar ve Budakoğlu, 2004). Yaşlılık döneminde özellikle fiziksel değişimler ve bu değişimlerle birlikte ortaya çıkan diğer bazı sorunlar (rol kaybı, emeklilik, ekonomik kayıplar vb.) bu yılları zorlanmalı bir yaşam dönemi haline getirmektedir. Ayrıca yaşlıların genç kuşaklar tarafından işe yaramaz, bunak, tutucu ve aksi gibi bazı sıfatlarla nitelendirilmeleri bu bireyleri yalnız ve çaresiz bırakmaktadır (Kılıççı, 1988, 42). Toplumun dengesini bozan bu durum kuşaklar arasında çeşitli sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Zira bu yaş grubunun başta sosyal güvenlik giderleri olmak üzere, emeklilik giderleri çok az sayıdaki çalışan tarafından karşılanmaktadır (Ceylan, 2015, 75). Birçok sosyal sonucu doğuran söz konusu toplum yaşlanması aslında bağımlı nüfusun varlığına işaret etmektedir. Kalınkara (2016, 24) yaşlılığa ilişkin tutumları değerlendirirken, bu tutumların tüm toplumlarda genel olarak olumlu, olumsuz ve karma olduğunu ifade etmekte ve olumsuz olma eğiliminin daha fazla olduğunu vurgulamaktadır.

Batı toplumlarının aksine gözlemler toplumumuzun, yaşlıları toplumun sırtında bir yük olarak görmediğini ortaya koymaktadır (İlgar, 2008, 69). Türkiye’de her yıl kutlanan “Yaşlıya Saygı” haftası bu yaklaşımın anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Tufan, 2016, 27). Genel görünüm şimdilik bu şekilde olmakla birlikte ileride yük olma ve olmama, üretim veya üretimsizlikle eleştirildiğinde yani bireysel çıkarlar ön plana geçtiğinde bu durumun yaşlılar aleyhine olarak değişmesi kaçınılmaz olabilecektir (İlgar, 2008, 69). Bu noktadan hareketle, ancak yaşlı birey toplum için bir deneyim ve bilgi kaynağı olarak görülürse veya böyle toplumsal bir eğilim söz konusu olursa kendini işe yaramaz olmaktan kurtarabilecektir.

Yaşlılık döneminde daha da belirgin bir şekilde görünür hale gelen psiko-sosyal sorunlar ve özellikle yalnızlık ve dışlanmışlık yaşlı bireyleri incitmektedir. Kuşkusuz bunda içinde buldukları yaşam koşullarının etkisi büyüktür (Danış, 2011, 7).

Toplumda yaşlılara yönelik olumsuz bazı kalıp yargılar -yaşlılar genellikle bitkin, unutkan, pasif, dayanıksız, hoşgörüden yoksun, tutucu, bezgin- oluştuktan sonra toplumdan çok zor ortadan kaldırılabilmektedir. Üstelik bunların doğruluk payı da bulunmamaktadır. (Tufan, 2002’den aktaran Yıldız 2013, 26). Bu basmakalıp görüşlerin varlığında yaşlılık döneminin anlaşılmamış olması yatmaktadır. Tufan (2016, 157)’a göre bir diğer neden ise yaşlılığın çocukluk yıllarından beri ölümden bile beter olarak öğretilmesidir. Ona göre sosyal çevrenin etkisiyle oluşan “beynimizdeki yaşlı” ömür boyu süren bir kaba dönerek bizimle varlığını sürdürmektedir.

Konuyla ilgili alanyazına bakıldığında; toplumda ayrımcılıkla yüzleşme ihtimali daha yüksek olan kesimin güçsüz gruplar olduğu görülmektedir. Dolayısıyla risk grupları içerisinde yer alan engelli, yaşlı, kadın, vb. gibi gruplar toplumda daha çok incinebilmektedir (Cankurtaran ve Beydili 2016).

Bireyin psiko-sosyal bütünlüğünü etkileyen genelde toplumun özelde ise gençlerin yaşlılık algısını ölçen araştırmalar son yıllarda artış göstermektedir. Yaşlılık refah alanı düşünüldüğünde gençlerin ülkemizde toplam nüfus içinde önemli bir orana (% 16,1, TUIK, 2017) sahip olduğu ve bu yaş grubunun toplumda yaşlılık alanında üstlenebileceği rollerin yaşlıların yaşamını önemli ölçüde etkileyeceği görülmektedir.

Çalışmanın Amacı

Artvin ilinin Borçka ilçesinde Meslek Yüksekokulu ön lisans programlarında okumakta olan gençlerle gerçekleştirilen bu çalışmada, gençlerin yaşlılık algısını ortaya koyabilmek amaçlanmıştır. Ayrıca yaşlılık algısı üzerinde etkili olabileceği düşünülen bazı sosyo-demografik değişkenlerin yaşlılık tutumlarıyla ilişkisi irdelenmiştir. Aynı zamanda, bireyin büyüme aşamasında yaşlı bir bireyle aynı ortamı paylaşmasının bireyin yaşlılığa bakışını ne yönde etkilediği anlaşılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 yılı eğitim öğretim döneminde Artvin Çoruh Üniversitesi Borçka Acarlar Meslek Yüksekokulu’nda öğrenime devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimi yapılmayarak araştırma evreninin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında toplam 141 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (% 78,0) kadın iken az bir kısmı erkektir (% 22,0). Öğrencilerin yaşları incelendiğinde, % 32,6’sı 20 yaşında, % 29,8’i 19 yaşında, % 19,9’u 21 yaşındadır.

Araştırmanın Hipotezi

H: Bireyin büyüme aşamasında yaşlı bir bireyle aynı ortamı paylaşmış olması, bireyin yaşlılığa bakışını etkilemektedir.

Alt Hipotezler:

1. Empati, kadınlarda daha çok geliştiğinden kadın öğrenciler yaşlılığı daha olumlu algılamaktadır.
2. Yaşlılık alanı sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin çalışma alanlarından biri olduğundan bu bölümde okuyor olmak öğrencilerin yaşlılık tutumlarını etkilemektedir.
3. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına dair tutumları ailelerinin gelir düzeyinden etkilenmektedir.
4. Anne-baba eğitim seviyesi öğrencilerin yaşlılık tutumlarının olumlu olmasında etkilidir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ve yaşlılığa ilişkin bilgilerini ölçen anket formu ile Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) kullanılmıştır.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ):

Bu ölçek Vefikuluçay (2008) tarafından geliştirilen ve 23 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu ölçek "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" seçenekleri olan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı 0.80 bulunmuştur. Ölçekte olumlu ve olumsuz tutum ifadeleri vardır. Olumlu tutum ifadeleri; 5=Tamamen katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılmıyorum, 1=Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde puanlanmaktadır.

Ölçekten alınabilecek maksimum puan "115", minimum puan ise "23"tür. Ölçekten alınan puan arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum da artmaktadır. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlar;

1. Yaşlının Yaşamını Sınırlama: Toplumun yaşlı bireyin sosyal yaşamını sınırlamaya ilişkin inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan "45", minimum puan ise "9" dur.

2. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumlu inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan "40", minimum puan ise "8" dir.

3. Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumsuz inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan "30", minimum puan ise "6" dir (Vefikuluçay, 2008, 52).

İşlem

Veriler SPSS 22.0 paket programına girilerek analiz edilmiştir. Öncelikle verilerin normallik dağılımı incelenmiştir. Değişkenlerin dağılımlarına bakmak için Kolmogorov-Smirnov testinden alınan puanlar ölçümlenmiştir. Ölçekten alınan puanlar normal dağılım göstermiştir ($p>0.05$). Bundan dolayı, analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Daha sonra demografik değişkenler için frekans analizleri, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı tutumları cinsiyete göre, evde 65 yaş üstü birey bulunma durumuna göre ve yaşlının bulunduğu evde yaşama isteği durumuna göre T testi; yaşlarına, bölümlerine, sosyo-ekonomik durumlarına, yaşadıkları bölgeye, anne-baba eğitim düzeyine göre Tek Yönlü Anova Testi yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin bulgular ve öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bağımsız değişkenlerin tutumlar üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Bağımsız Değişkenlere İlişkin Bulgular

Araştırmada belirlenen bağımsız değişkenler cinsiyet, bölüm, ailenin aylık geliri, evde yaşlı birey bulunma durumu, anne-baba eğitim düzeyi, yaşlılık kavramının ne ifade ettiği ve yaşlının olduğu evde yaşama durumudur. Bağımsız değişkenlere ilişkin bulgular aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (% 78,0) kadın iken az bir kısmı erkektir (% 22,0). Öğrencilerin yaşları incelendiğinde, % 32,6'sı 20 yaşında, % 29,8'i 19 yaşında, % 19,9'u 21 yaşındadır. Diğer yaş gruplarına sahip öğrenciler düşük orandadır. Öğrencilerin yarısından fazlası (% 58,2) sosyal hizmet bölümü, % 20,6'sı maliye bölümü, % 11,3'ü yapı denetimi bölümü ve % 9,9'u iş sağlığı ve güvenliği bölümü öğrencisidir. Öğrencilerin ailelerine ilişkin aylık gelirleri incelendiğinde, çoğunluğunun (% 69,5) orta düzey, % 14,2'sinin düşük düzey ve % 13,5'inin iyi düzeydedir. Öğrencilerin yaşadıkları bölgelere bakıldığında, % 41,8'i Karadeniz Bölgesi, % 15,6'sı Doğu Anadolu Bölgesi ve % 14,9'u Marmara Bölgesi'nde yaşamaktadır. Diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerin oranı düşüktür.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri değerlendirildiğinde, çoğunluğunun (% 75,9) annesinin ilköğretim mezunu olduğu, bunun % 13,5 oran ile annesi okuma yazma bilmeyenlerin takip ettiği

bulunmuştur. Baba eğitim düzeylerine bakıldığında, yine çoğunluğunun (% 69,5) babasının ilköğretim mezunu olduğu ve % 25,5'inin lise mezunu olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin çoğunluğunun (% 80,1) evinde 65 yaş üstü birey bulunmazken, bulunanların oranı % 19,9'dur. Yaşlılık kavramının ne ifade ettiği öğrencilere sorulduğunda, % 34,8'i şefkat, % 22,7'si yalnızlık, % 19,9'u bilgelik, % 12,8'i hastalık, % 6,4'ü bağımlılık ve % 3,5'i mutluluk olarak yanıtlamıştır. Öğrencilerin yaşlılığı daha çok şefkat, yalnızlık ve bilgelikle özdeşleştirdiği bulunmuştur. Öğrencilerin çoğu (% 70,9) yaşlının yaşadığı evde yaşamayı isterken, bunu belirtmeyenlerin oranı % 29,1'dir.

Tablo 1: Bağımsız Değişkenlere İlişkin Bulgular

	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
Cinsiyet			Evde 65 Yaş Üstü Birey Bulunma Durumu		
Kadın	110	78,0	Evet	28	19,9
Erkek	31	22,0	Hayır	113	80,1
Toplam	141	100,0	Toplam	141	100,0
Yaş			Anne Eğitim Düzeyi		
17	1	0,7	Okuryazar Değil	19	13,5
18	14	9,9	İlköğretim	107	75,9
19	42	29,8	Lise	13	9,2
20	46	32,6	Üniversite	2	1,4
21	28	19,9	Toplam	141	100,0
22	3	2,1	Baba Eğitim Düzeyi		
23 ve üstü	7	5,0	Okuryazar Değil	3	2,1
Toplam	141	100,0	İlköğretim	98	69,5
Bölüm			Lise	36	25,5
İş Sağlığı ve Güvenliği	14	9,9	Üniversite	4	2,8
Sosyal Hizmet	82	58,2	Toplam	141	100,0
Maliye	29	20,6	Yaşlılık Kavramının İfadesi		
Yapı Denetimi	16	11,3	Şefkat	49	34,8
Toplam	141	100,0	Bilgelik	28	19,9
Aylık Gelir			Hastalık	18	12,8
Düşük	20	14,2	Mutluluk	5	3,5
Orta	98	69,5	Bağımlılık	9	6,4
İyi	19	13,5	Yalnızlık	32	22,7
Yüksek	4	2,8	Toplam	141	100,0
Toplam	141	100,0	Yaşlının Olduğu Evde Yaşama İsteği		
Yaşanılan Bölge			Evet	100	70,9
Akdeniz Bölgesi	14	9,9	Hayır	41	29,1
Ege Bölgesi	2	1,4	Toplam	141	100,0
Marmara Bölgesi	21	14,9			
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	14	9,9			
Karadeniz Bölgesi	59	41,8			
Doğu Anadolu Bölgesi	22	15,6			
İç Anadolu Bölgesi	8	5,7			
Toplam	140	100,0			

Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarına ilişkin betimsel istatistikler ve cinsiyet, yaş, bölüm, aylık gelir, yaşanılan bölge, evde yaşlı birey bulunma durumu, anne-baba eğitim düzeyi ve yaşlının olduğu evde yaşama isteği durumuna göre öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı tutumları incelenmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutum	N	Min.	Max.	Ort.	Ss
Yaşlının Yaşamını Sınırlama	141	12,00	45,00	19,56	4,72
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	141	9,00	40,00	30,03	5,64
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	141	9,00	30,00	19,12	3,84
Genel	141	38,00	115,00	68,72	9,17

"Yaşlının Yaşamını Sınırlama" alt boyutundan alınabilecek puanlar 9 ile 45 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin bu boyuttan aldığı puanların ortalaması 45 puan üzerinden 19.56 ve standart

sapması 4.72'dir. Buna göre, öğrencilerin yaşının yaşamını sınırlama tutumlarının orta düzeye yakın olduğu söylenebilir.

"Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık" alt boyutundan alınabilecek puanlar 8 ile 40 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin bu boyuttan aldığı puanların ortalaması 40 puan üzerinden 30.03 ve standart sapması 5.64'tür. Bu sonuca göre, öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu söylenebilir.

"Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık" alt boyutundan alınabilecek puanlar 6 ile 30 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin bu boyuttan aldığı puanların ortalaması 30 puan üzerinden 19.12 ve standart sapması 9.17'dir. Buna göre, öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu söylenebilir.

Ölçeğin geneline bakıldığında, ölçekten 23 ile 115 arasında puan alınabilmektedir. Öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalaması 68.72 ve standart sapması 9.17'dir. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin puanlarının normallik dağılımı sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumların Normallik Dağılımı Sonuçları

	Ort.	Ss	Kolmogorov- Smirnov Z	p
	68,72	9,17	1,15	0,140

Öğrencilerin ölçekten aldığı puanlar normal dağılım göstermektedir ($p>0.05$). Bundan dolayı, analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları incelenmiş ve bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarına Ait T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	p
Yaşının Yaşamını Sınırlama	Kadın	110	19,20	3,80	1,27	0,211
	Erkek	31	20,87	7,02		
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	Kadın	110	30,26	5,38	0,90	0,368
	Erkek	31	29,22	6,52		
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	Kadın	110	18,97	3,90	0,86	0,391
	Erkek	31	19,64	3,62		
Genel	Kadın	110	68,43	8,08	0,69	0,486
	Erkek	31	69,74	12,42		

Tabloya göre, kadınların yaşının yaşamını sınırlama tutumları puanları ortalaması 19,20 erkeklerin puan ortalaması 20,87 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşının yaşamını sınırlama tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($t=1,27;p>0,05$). Cinsiyet dağılımına göre ise öğrencilerin yaşının yaşamını sınırlama tutumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Kadınların yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumları puanları ortalaması 30,26 erkeklerin puan ortalaması 29,22 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($t=0,90;p>0,05$). Cinsiyet değişkenine göre bakıldığında yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Kadınların yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumları puanları ortalaması 18,97 erkeklerin puan ortalaması 19,64 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($t=0,86;p>0,05$). Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Kadınların yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları puanları ortalaması 68,46 erkeklerin puan ortalaması 69,74 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0,69; p>0,05$). Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Bölümlerine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları

Öğrencilerin okudukları bölümlere göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları irdelenmiş ve bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Bölümlerine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarına Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		Kareler	Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yaşının Yaşamını Sınırlama	Gruplar arası	260,01		3	86,67	4,14	0,008*
	Gruplar içi	2864,59		137	20,90		
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	Gruplar arası	150,05		3	50,01	1,59	0,194
	Gruplar içi	4306,77		137	31,43		
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	Gruplar arası	29,10		3	9,70	0,65	0,58
	Gruplar içi	2037,84		137	14,87		
Genel	Gruplar arası	203,53		3	67,84	0,80	0,49
	Gruplar içi	11586,67		137	84,57		

* p<0,05

Tablo değerlendirildiğinde, öğrencilerin bölümleri arasında yaşının yaşamını sınırlama puanları kareler ortalaması 86,67 bölümleri içinde kareler ortalaması 20,90 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin bölümlerine göre yaşının yaşamını sınırlama tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (F=4,14; p<0,05). İş Sağlığı ve Güvenliği bölümü öğrencilerinin yaşının yaşamını sınırlama tutumunun diğer bölümlerde okuyan öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin bölümleri arasında yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanları kareler ortalaması 50,01 bölümleri içinde kareler ortalaması 31,43 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin bölümlerine göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır (F=1,59; p>0,05). Öğrencilerin bölümlerine göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin bölümleri arasında yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puanları kareler ortalaması 9,70 bölümleri içinde kareler ortalaması 14,87 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin bölümlerine göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır (F=0,65; p>0,05). Öğrencilerin bölümlerine göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin bölümleri arasında yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları puanları kareler ortalaması 67,84 bölümleri içinde kareler ortalaması 84,57 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin bölümlerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır (F=0,80; p>0,05). Öğrencilerin bölümlerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Durumlarına Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları değerlendirilmiş ve bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarına Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		Kareler	Sd	Kareler	F
		Toplamı		Ortalaması	
Yaşının Yaşamını Sınırlama	Gruplararası	292,58	3	97,52	4,71
	Gruplar içi	2832,02	137	20,67	
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	Gruplar arası	94,41	3	31,47	0,98
	Gruplar içi	4362,40	137	31,84	
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	Gruplar arası	38,50	3	12,83	0,86
	Gruplar içi	2028,45	137	14,80	
Genel	Gruplar arası	202,03	3	67,34	0,79
	Gruplar içi	11588,17	137	84,58	

* p<0,05

Tablodan görülebileceği gibi, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları arasında yaşının yaşamını sınırlama puanları kareler ortalaması 97,52 sosyo-ekonomik durumları içinde kareler ortalaması 20,67 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşının yaşamını sınırlama tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (F=4,71; p<0,05). Sosyo-ekonomik durumu yüksek

öğrencilerin yaşının yaşamını sınırlama tutumunun diğer sosyo-ekonomik duruma sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları arasında yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanları kareler ortalaması 31,47 sosyo-ekonomik durumları içinde kareler ortalaması 31,84 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlılara ilişkin olumlu ayrımcılık tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır ($F=0,98$; $p>0,05$). Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları arasında yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puanları kareler ortalaması 12,83 sosyo-ekonomik durumları içinde kareler ortalaması 14,80 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır ($F=0,86$; $p>0,05$). Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları arasında yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları puanları kareler ortalaması 67,34 sosyo-ekonomik durumları içinde kareler ortalaması 84,58 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır ($F=0,79$; $p>0,05$). Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları

Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarına Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	
Yaşının Yaşamını Sınırlama	Gruplararası	78,16	3	26,05	1,17	,323
	Gruplar içi	3046,44	137	22,23		
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	Gruplar arası	106,83	3	35,61	1,12	,34
	Gruplar içi	4349,98	137	31,75		
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	Gruplar arası	34,89	3	11,63	0,78	,505
	Gruplar içi	2032,05	137	14,83		
Genel	Gruplar arası	239,91	3	79,97	0,94	,41
	Gruplar içi	11550,30	137	84,30		

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin anne eğitim düzeyleri, yaşının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlar üzerinde anlamlı bir fark yaratmamaktadır ($p>0,05$). Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre yaşının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları birbirine benzerdir denilebilir.

Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları

Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarına Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	
Yaşının Yaşamını Sınırlama	Gruplar arası	36,61	3	12,20	0,54	,655
	Gruplar içi	3087,99	137	22,54		
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	Gruplar arası	24,80	3	8,27	0,25	,85
	Gruplar içi	4432,01	137	32,35		
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	Gruplar arası	128,36	3	42,78	3,02	,032*
	Gruplar içi	1938,58	137	14,15		
Genel	Gruplar arası	248,07	3	82,69	0,98	,404
	Gruplar içi	11542,13	137	84,24		

* $p<0,05$

Tablo değerlendirildiğinde, öğrencilerin baba eğitim düzeyleri, yaşının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlar üzerinde anlamlı bir fark yaratmamaktadır ($p>0,05$). Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre yaşının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları birbirine benzerdir denilebilir. Diğer bir taraftan,

öğrencilerin baba eğitim düzeyleri yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık üzerinde anlamlı bir fark yaratmaktadır ($p<0,05$). Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumları diğer gruplara göre daha düşüktür.

Öğrencilerin Yaşadığı Evde 65 Yaş Üstü Birey Bulunma Durumuna Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları

Öğrencilerin yaşadığı evde 65 yaş üstü birey bulunma durumuna göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları incelenmiş ve bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Yaşadığı Evde 65 Yaş Üstü Birey Bulunma Durumuna Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarına Ait T Testi Sonuçları

	65 yaş üstü birey bulunma	N	Ort.	Ss	t	p
Yaşlının Yaşamını Sınırlama	Evet	28	19,96	4,44	0,49	0,621
	Hayır	113	19,46	4,80		
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	Evet	28	30,28	3,70	0,34	0,730
	Hayır	113	29,97	6,03		
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	Evet	28	19,71	2,78	0,91	0,363
	Hayır	113	18,97	4,05		
Genel	Evet	28	69,96	6,38	0,79	0,42
	Hayır	113	68,41	9,74		

Tablo incelendiğinde, evinde 65 yaş üstü birey bulunan öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama puanları ortalaması 19,96 evinde 65 yaş üstü birey bulunmayanların yaşlının yaşamını sınırlama puanları ortalaması 19,46 olarak bulunmuştur. Evde yaşlı birey bulunma durumuna göre öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($t=0,49$; $p>0,05$). Evinde yaşlı birey bulunan ve bulunmayanların yaşlının yaşamını sınırlama tutumlarının birbirine yakın olduğu gözlenmiştir.

Evinde 65 yaş üstü birey bulunan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanları ortalaması 30,28 bulunmayanların puanları ortalaması 29,97 olarak bulunmuştur. Evde yaşlı birey bulunma durumuna göre öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumları arasında anlamlı farklılık yoktur ($t=0,34$; $p>0,05$). Evinde yaşlı birey bulunan ve bulunmayanların yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu gözlenmiştir.

Yaşadığı evde 65 yaş üstü birey bulunan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puanları ortalaması 19,71 bulunmayanların puanları ortalaması 19,97 olarak bulunmuştur. Evde yaşlı birey bulunma durumuna göre öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumları arasında anlamlılık yoktur ($t=0,91$; $p>0,05$). Evinde yaşlı birey bulunan ve bulunmayanların yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu gözlenmiştir.

Yaşadığı evde 65 yaş üstü birey bulunan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları puanları ortalaması 69,96 bulunmayanların puanları ortalaması 68,41 olarak hesaplanmıştır. Evde yaşlı birey bulunma durumuna göre öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında anlamlılık yoktur ($t=0,79$; $p>0,05$). Evinde yaşlı birey bulunan ve bulunmayan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları birbirine benzerdir.

Öğrencilerin Yaşlının Olduğu Evde Yaşama İsteğine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları

Öğrencilerin yaşlının olduğu evde yaşama isteğine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları incelenmiş ve bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin Yaşlının Olduğu Evde Yaşama İsteğine Göre Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarına Ait T Testi Sonuçları

	Yaşlının olduğu evde yaşama isteği	N	Ort.	Ss	t	p
Yaşlının Yaşamını Sınırlama	Evet	100	19,57	5,07	0,01	0,992
	Hayır	41	19,56	3,78		
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	Evet	100	30,37	5,85	1,10	0,273
	Hayır	41	29,21	5,06		
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	Evet	100	18,73	3,78	1,90	0,059
	Hayır	41	20,07	3,86		
Genel	Evet	100	68,67	9,71	0,10	0,915
	Hayır	41	68,85	7,82		

Tabloya göre, yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama puanları ortalaması 19,57 istemeyenlerin yaşlının yaşamını sınırlama puanları ortalaması 19,56 olarak

bulunmuştur. Yaşlının olduğu evde yaşama isteğine göre öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($t=0,01$; $p>0,05$). Yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen ve istemeyen öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama tutumlarının birbirine yakın olduğu gözlenmiştir.

Yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanları ortalaması 30,37 istemeyenlerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanları ortalaması 29,21 olarak bulunmuştur. Yaşlının olduğu evde yaşama isteğine göre öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($t=1,10$; $p>0,05$). Yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen ve istemeyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu gözlenmiştir.

Yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puanları ortalaması 18,73 istemeyenlerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puanları ortalaması 20,07 olarak bulunmuştur. Yaşlının olduğu evde yaşama isteğine göre öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($t=1,90$; $p>0,05$). Yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen ve istemeyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumlarının birbirine yakın olduğu gözlenmiştir.

Yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları puanları ortalaması 68,67 istemeyenlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları puanları ortalaması 68,85 olarak hesaplanmıştır. Yaşlının olduğu evde yaşama isteğine göre öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında anlamlılık bulunmamıştır ($t=0,10$; $p>0,05$). Yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen ve istemeyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının birbirine benzer olduğu gözlenmiştir.

TARTIŞMA

Günümüzde yaşlı ayrımcılığı ile ilgili yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Bu konudaki araştırmaların bir kısmında yaşlıya yönelik bir ayrımcılığın olmadığı ifade edilirken, diğer bazı araştırmalarda ayrımcılığın var olduğu ve uygulandığı belirtilmektedir (Letvak, t.y. aktaran Çilingiroğlu ve Demirel, 2004, 229). Yaşlı ayrımcılığının ülkemizde henüz ciddi boyutlara ulaşmadığı ifade edilmektedir. Ancak kentleşme, göç, yaşlı nüfustaki hızlı artış ve sağlık alanındaki teknolojik gelişmelerle yaşam süresinin uzaması gibi özellikler neticesinde yaşlı ayrımcılığının sosyal bir sorun haline gelebileceği vurgulanmaktadır (Öksüz, 2015, 35).

Literatür incelendiğinde yaşlı ayrımcılığını ele alan çalışmaların yaşlı bireylere yönelik hem olumlu hem de olumsuz tutumları birlikte değerlendirdiği görülmüştür. Olumlu tutumlar; bilgelik, güvenilirlik, sevecenlik gibi ifadelerden oluşurken, olumsuz tutumlar iktidarsızlık, izolasyon, hastalık gibi ifadeleri kapsamaktadır (Palmore, t.y. aktaran, Vefikuluçay, 2008, 97). Söz konusu olumsuz tutumların ortaya çıkmasında kentleşme, göç, ekonomik problemler, aile yapısında meydana gelen değişim ve kadının iş yaşamına girmesi gibi bazı faktörlerin etkisinden bahsetmek mümkündür (Vefikuluçay, 2008, 97).

Çalışmamızda katılımcıların ölçeğin genelinden aldıkları puan ortalaması 68,72 $\pm$ 9,17'dir. Bu değerlere göre öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle yaşlılara yönelik olumsuz ayrımcılığın az olduğu söylenebilir. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında örneğin, Şahin ve Erdem (2017, 226)'in çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin yaşlıya yönelik tutumlarının orta düzeyde (Ort: 44,76 $\pm$ 5,83) olduğu belirlenmiştir. Yine Yılmaz ve Özkan (2010, 49) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin yaşlılara ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları ve yaşlılara ilişkin olumsuz ayrımcılığın düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Eskişehir'de üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada da öğrencilerin genel olarak olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Dinçer, Usta ve Bulduk, 2016, 36). Araştırmamızda diğer çalışmalarla benzer sonuçlar elde edildiği gözlenmektedir. Mandıracıoğlu ve arkadaşları (2017, 78) Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri üzerinde yaptığı çalışmada Türk kültüründe "yaşlının saygın görülmesi" ve "atasına sahip çıkma" gibi geleneksel durumların yaygınlığına vurgu yapmaktadır.

Araştırmamızda cinsiyet değişkenine göre yaşlı ayrımcılığı tutum puanları hesaplanmış (Erkek ort: 69,74; kadın ort: 68,46) ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşlı ayrımcılığı tutumlarının birbirine benzer olduğu görülmüştür. Aile sağlığı merkezine gelen bireylerin yaşlı tutumlarını belirlemek amacıyla 222 bireyle yapılan bir çalışmada cinsiyetin yaşlı tutumu üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kaçan, Dibekli ve Akkan, 2018, 11). Başka bir çalışmada cinsiyetler arasında yaşlı ayrımcılığı ile ilgili tutumlar bakımından bir farkın ortaya çıkmadığı görülmüştür (Soyuer, Ünalın, Güleser ve Elmalı, 2010, 24). Dinçer ve arkadaşlarının (2016, 35) bir devlet üniversitesindeki üç fakülteden 286 öğrenci üzerinde yürüttükleri bir çalışmada ise kız öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin YATÖ toplam puanları daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular kız öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermiştir. Başka bir

çalışmada benzer şekilde kız öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir (Güven, Ucukan-Muz ve Efe-Ertürk, 2012, 102). Dolayısıyla alanyazında cinsiyetler arasında yaşlı tutumu ile ilgili farklılığın bulunmadığını gösteren araştırmalarla birlikte yaşlı tutumu ile ilgili farklılığın bulunduğunu gösteren araştırmalar da mevcuttur (Kaçan ve diğerleri 2018, 11). Kadınların yaşlıya yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olması Türk toplumunda geleneksel olarak kadının bakım verme sorumluluğundan kaynaklandığı belirtilmektedir (Dinçer ve diğerleri 2016, 35; Yıldız ve diğerleri 2017, 321; Soyuer ve diğerleri 2010, 24).

Çalışmada öğrencilerin bölümlerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır. Ancak ölçeğin yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutunda bölümlere göre istatistiksel olarak farklılık gözlenmiştir. İş Sağlığı ve Güvenliği bölümünde okuyan öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama tutumunun diğer bölümlerde okuyan öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Meslek seçiminde bireysel faktörler ile birlikte yardımlaşmayı gerektiren bazı bölümlerin tercih edilmesi yaşlılık algısını olumlu yönde etkilemektedir. Örneğin Yılmaz ve Özkan (2010, 49) hemşirelik bölümü öğrencileriyle yaptıkları çalışmada yaşlılık tutumunun olumlu olmasını öğrencilerin hastane ortamlarında yaşlılarla daha yakın ilişki içinde olmalarına dayandırmıştır. Meslek seçiminde kişisel özelliklerin önemine vurgu yapan Dinçer ve arkadaşları (2016, 35) kendi çalışmalarında tıp fakültesi öğrencilerinin ölçekten daha yüksek puan almalarını “insana yardım etme yaklaşımı” ve “yaşlıya yaklaşımın yoğun bir istek ve çaba” gerektirdiğinin bilincinde olmalarına bağlamaktadır. Çalışma kapsamına alınan bölümlerden sosyal hizmet bölümünün çalışma alanlarından birinin yaşlılık alanı olması ve yaşlılarla sosyal hizmet dersinin program müfredatı içerisinde yer alması bizde bu bölüm öğrencilerinin daha olumlu bir yaşlılık tutumuna sahip olacağı beklentisi oluşturmuştur. Ancak araştırmamızda bölümler bazında yaşlılık tutumları arasında bir farklılık görülmemiştir. Oysaki hem yerli hem de yabancı literatürde yaşlılarla ilgili eğitim deneyimi olanların yaşlılara yönelik daha olumlu tutum içerisinde oldukları yer almaktadır (Salman ve diğerleri, 2018, 3). Keza Danış ve arkadaşları (2002’den aktaran Danış ve diğerleri 2015, 552) öğrencilerin yaşlılık alanıyla ilgili eğitim verilmesi sonucunda öğrencilerde farkındalık oluşabileceği ihtimaline vurgu yapmaktadır.

Araştırma sonuçları sosyo-ekonomik açıdan değerlendirildiğinde öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının birbirine benzer olduğu söylenebilir. Ancak ölçeğin alt boyutlarından “yaşlının yaşamını sınırlama” alt boyutunda farklılık görülmüştür. Sosyo-ekonomik durumu yüksek öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama tutumunun diğer sosyo-ekonomik duruma sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatürde düşük gelir düzeyinin istismar için risk faktörü olarak görüldüğü belirtilmektedir. Zira yaşlı bireyin bakım maliyeti aile için yük olarak görülebilmektedir (Buz, 2015, 275). Diğer bir ifadeyle düşük ekonomik koşullar altında yaşayan yaşlıların suistimal edilmeleri daha güçlü bir ihtimaldir (Ertin ve Özkaya, 2016, 81).

Araştırmamızın diğer bir bulgusu da anne-baba eğitim durumunun öğrencilerin yaşlılık tutumları üzerindeki etkisi ile ilgilidir. Çalışmada öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre yaşlının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları birbirine benzerdir denilebilir. Diğer taraftan, öğrencilerin baba eğitim düzeyleri yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık üzerinde anlamlı bir fark yaratmaktadır ($p < 0,05$). Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumları diğer gruplara göre daha düşüktür. Vefikuluçay (2008, 104)’ın araştırmasında annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin, anne eğitim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerden daha olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Aynı çalışmada babanın öğrenim düzeyi sonuçlarına bakıldığında babası okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin yaşlılık tutumlarının, babasının öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerden daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Yılmaz ve Özkan (2010, 50) tarafından yapılan çalışmada anne-baba eğitim düzeyi düştükçe öğrencilerin ölçekten aldığı puan ortalamaları yükselmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin 65 yaş üstü bireyle aynı evde yaşama durumlarının yaşlılık tutumlarına etkisine bakıldığında, evinde yaşlı birey bulunan (Ort: 69,96) ve bulunmayan (Ort: 68,41) öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının birbirine benzer olduğu görülmektedir. Şahin ve Erdem (2017, 227)’in çalışmasında kendisi ile birlikte evinde yaşlı bulunan öğrencilerin puanları yaşlı ile yaşamayanlardan daha yüksek çıkmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, yaşlı ile birlikte yaşayan öğrencilerin onları daha iyi anlama ve onları görerek yaşlılığın doğal bir süreç olduğunu kabul etme durumuna dayandırılmaktadır. Alanyazında büyükanne ve büyükbabasıyla yakın iletişim içinde olan öğrencilerin yaşlılara yönelik olumlu düşüncelere sahip olduğu belirtilmiştir (Shannon ve diğerleri 2008’den aktaran Yılmaz ve Özkan, 2010, 50). Geriatri merkezi çalışanlarıyla yapılan başka bir çalışmada geçmiş yaşamının herhangi bir evresinde yaşlı birey ile aynı ortamı paylaşan çalışanların yaşlılara ilişkin olumlu ayrımcılık puan ortalamaları daha önce

böyle bir yaşantısı olmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Ünalın, Soyuer ve Elmalı, 2012, 117). Yılmaz ve Özkan (2010, 50) çalışmasında ise büyükanne ve büyükbabasıyla aynı evde yaşamayan hemşirelik öğrencilerinin YATÖ toplam puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Almanya'da 350 öğrencinin katıldığı bir araştırmada yaşlılarla ilişkisi olan öğrencilerin genellikle daha olumlu değerlendirme yaptıkları görüldü. İlişki süresi uzadıkça yaşlılar hakkındaki düşünceleri pozitif yöne eğilim göstermektedir. Öğrencilerin % 80'i görüşlerinin kişisel tecrübelerine dayandığını belirtmiştir (Tufan, 2016, 159). Yine diğer bir çalışmada aile çevresinde yaşlılarla iletişime sahip olan gençlerin yaşlılık tutumlarının olumlu yönde olduğu belirtilmiştir (Bousfield vd. 2010'den aktaran Salman vd. 2018, 3). Ayaz-Alkaya ve Birimoğlu-Okuyan (2017, 50) hemşirelik bölümü öğrencileriyle yaşlılık tutumu üzerine bir çalışma yapmış ve çalışmasında yaşlı bireylerle daha fazla zaman geçirmekte olan, yaşlı aile üyelerine bakım veren öğrencilerin yaşlılık tutum ölçeği ortalama puanları daha yüksek bulunmuştur. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada yaşlı ile aynı evde yaşama süresi arttıkça YATÖ puan ortalamasının arttığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgu araştırmada yaşlı bireyle yaşadıkça empatik becerilerin daha iyi gelişebileceği şeklinde yorumlanmıştır (Karadağ, Vardar-İnkaya ve Karatay, 2012, 38). Bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde yaşlı ile aynı evde yaşama durumunun bireylerin yaşlılık tutumlarını etkilediği ancak bunun her araştırmada ulaşılan bir sonuç olmadığı anlaşılmaktadır. Zira araştırmamızda aynı evde yaşama değişkeni öğrencilerin yaşlılık tutumları üzerinde etkili olmamıştır. Bu sonuç araştırmanın "*Bireyin büyüme aşamasında yaşlı bir bireyle aynı ortamı paylaşmış olması, bireyin yaşlılığa bakışını etkilemektedir.*" hipotezini desteklemektedir.

Araştırmamız kapsamındaki bireylerin "*Gelecekte yaşlının olduğu bir evde yaşamak ister misiniz ?*" sorusuna verilen yanıtlarına bakıldığında öğrencilerin büyük bir kısmı (70,9) evet yanıtını verirken, geriye kalan kısmı (29,1) ise hayır yanıtını vermiştir. Ancak yaşlının olduğu evde yaşamak isteyen (Ort: 68,67) ve istemeyen (Ort: 68,85) öğrencilerin yaşlılık tutumu puan ortalamaları incelendiğinde bu iki gruptaki öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının birbirine benzer olduğu gözlenmektedir. Güven ve diğerlerinin makalesinde, aile kurduktan sonra ebeveyn ile yaşamayı isteyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç öğrencilerin ebeveynleri yaşlandığında onlara destek olma, onların ihtiyaçlarını ve bakım gereksinimlerini karşılama gibi sorumluluklarını yerine getireceklerinin göstergesi olarak kabul edilmektedir (2012, 103). Yılmaz ve Özkan (2010, 51) hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmasında, öğrencilerin % 41.3'ünün şimdiye kadar 65 yaş ve üzeri yaşlılarla yaşadığı, %65.9'unun da üniversiteyi bitirdikten sonra ebeveynleri ile birlikte yaşamak istediği belirtilmiştir. Vefikuluçay (2008, 83) ise çalışmasında ileride ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu ile YATÖ puan ortalamaları arasındaki farkı önemsiz bulmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları değerlendirildiğinde öğrencilerin yaşlılık tutumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu, evde 65 yaş üstü birey bulunan ile bulunmayanların yaşlılık tutumlarının birbirine benzer olduğu görülmüştür. Bu sonuç araştırmanın "*Bireyin büyüme aşamasında yaşlı bir bireyle aynı ortamı paylaşmış olması, bireyin yaşlılığa bakışını etkilemektedir.*" hipotezini desteklemektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca ölçeğin genelinde öğrencilerin yaşlılık tutumları arasında fark bulunmamakla birlikte "*yaşlının yaşamını sınırlama*" alt boyutunda iş sağlığı ve güvenliği bölümünde okuyan öğrencilerin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, sosyo-ekonomik durumu yüksek öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama tutumunun diğer sosyo-ekonomik duruma sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre yaşlı ayrımcılığı tutumları birbirine benzerlik gösterirken, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık tutumlarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu görülmüştür.

Bu araştırmaya katılan gruplardan biri olan sosyal hizmet öğrencilerinin ders müfredatında "*yaşlılarla sosyal hizmet*" dersinin bulunması ve sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanları içerisinde dezavantajlı birey ve grupların yer alması, bu dezavantajlı gruplardan birinin yaşlılar olması bu bölüm öğrencilerinin diğer bölümlere nazaran daha olumlu bir yaşlılık algısına sahip olacağı beklentisi oluşturmuşsa da araştırmaya katılan gruplar arasında böyle farklılık görülmemiştir. Böyle bir beklentinin oluşmasının bir diğer nedeni de genel itibarıyla sosyal hizmet uygulamalarında "*empati*" kurmanın çok önemli bir yere sahip olması ve sosyal hizmet öğrencilerinin aldıkları eğitimden dolayı empatik

becerilerinin diğer bölüm öğrencilerine nazaran daha iyi gelişmiş olabileceği ve dolayısıyla yaşlılara yönelik bir farkındalık oluşturacağı varsayımdır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

• Yaşlıların ve gençlerin birlikte yaşama durumunun gençlerin yaşlılık algısını olumlu yönde etkilediğine ilişkin birçok araştırma bulunmaktadır. Bu bağlamda yaşlı bireylerin kendi aile ortamlarında yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli politikalar geliştirilmeli ve aile yanında yaşamını sürdüren yaşlılar sosyo-ekonomik açıdan desteklenmelidir.

• Yapılan literatür taraması sonucunda bazı araştırmalarda empatik becerileri daha iyi gelişmiş olan öğrencilerin daha olumlu yaşlılık tutumuna sahip oldukları belirtilmiştir. Empatik becerilerin geliştirilmesi için yaşlılık alanında yaşlı ve çevresi aydınlatılmalıdır.

• Yaşlı bireylerle genç kuşağın ilişkilerini geliştirmek ve desteklemek adına TV programları gibi herkesin kolaylıkla erişebileceği yayınlar yapılmalı, ortak etkinlikler ve gezi programları gerçekleştirilmelidir.

• Yaşlıların ayrımcılığa maruz kalmalarının nedenlerine bakıldığında yaşlı bireylerin bakım masraflarından dolayı yük olarak görüldüğü, yaşlıların emekliliğe ayrılmama sebebiyle gençler için iş olanaklarının kısıtlı kaldığı düşüncesi yatmaktadır. Dolayısıyla yaşlı bireylerin üretime katkı sunması ve yaşama aktif katılımı için toplumsal farkındalığın yaratılması gerekmektedir.

• Üniversite öğrencilerinin yaşlılık tutumunu araştıran çalışmalara bakıldığında çoğunun hemşirelik bölümü öğrencileri üzerine yapıldığı görülmektedir. Bu konudaki çalışmaların diğer bölümleri kapsamında yarar vardır.

KAYNAKÇA

- Akgün, S., Bakar, C. ve Budakoğlu, İ. (2004). Dünya'da ve Türkiye'de Yaşlı Nüfus Eğilimi, Sorunları ve İyileştirme Önerileri. *Türk Geriatri Dergisi*, VII/2: 105-110.
- Ayaz-Alkaya, S. ve Birimoğlu-Okuyan, C. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, IV/1: 43-52.
- Buz, S. (2015). Yaşlı bireylere yönelik yaş ayrımcılığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, XIV/53: 268-278.
- Cankurtaran, Ö. ve Beydili, E. (2016). Ayrımcılık Karşıtı Sosyal Hizmet Uygulamasının Gerekliği Üzerine. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. XXVII/1: 145-159.
- Ceylan, H. (2015). *Yaşlılık ve Refah Devleti*. İstanbul: Açılım kitap.
- Ceylan, H. ve Öksüz, M. (2015). Sosyal Hizmet Lisans Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, VIII/39: 459-466.
- Çilingiroğlu, N. ve Demirel, S. (2004). Yaşlılık ve Yaşlı Ayrımcılığı. *Türk Geriatri Dergisi*, VII/4: 225-230.
- Danış, M. Z. (2011). *Yaşlılık, Yoksulluk ve Yalnızlık*.
- Danış, M. Z., Kara, H. Z., Çolak, F., Kırpık, S. ve Ayyıldız, A. (2015). Sosyal Hizmet ve Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, VIII/24: 539-559.
- Diğer, Y., Usta, E. ve Bulduk, S. (2016). Üniversite öğrencileri gözüyle yaşlılık nasıl algılanıyor?, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, IX/1: 26-38. doi: 10.5505/kjms.2012.15870.
- Ertin, H. ve Özkaya, H. (2016). Etik açıdan yaşlıya kötü muamale: İstismar ve Toronto Bildirgesi. *Türkiye Klinikleri Dergisi*, II/2: 77-84.
- Güven, Ş. D., Ucakan-Muz, G. ve Efe-Ertürk, N. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Bu Tutumların Bazı Değişkenlerle İlişkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, XV/2: 99-105.
- http://www.gebam.hacettepe.edu.tr/sosyal_boyut/yaslilik_yoksuluk_yanlizlik.pdf, Erişim tarihi, 01.01.2019.
- İlgar, H. L. (2008). Yaşlılık Dönemi Sosyal Özellikleri ve Serbest Zaman Etkinlikleri. *Psikolojik, Sosyal ve Bedensel Açından Yaşlılık*, (ed. Kurtman Ersanlı ve Melek Kalkan), Ankara: Pegem Akademi Yayınları: 63-97.
- Kaçan, H., Dibekli, E. ve Akkan, K. (2018). Toplumda Yaşayan Bireylerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Düzeylerinin İncelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, XI/2: 8-15.
- Kalınkara, V. (2016). *Temel Gerontoloji Yaşlılık Bilimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kalkan, M. (2008). Yaşlılık: Tanımı, Sınıflandırılması ve Genel Bilgiler. *Psikolojik, Sosyal ve Bedensel Açından Yaşlılık*, (ed. Kurtman Ersanlı ve Melek Kalkan), Ankara: Pegem Akademi Yayınları: 63-97.
- Karadağ, E., Vardar-İnkaya, B. ve Karatay, G. (2012). Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, XXVIII/2: 31-40.
- Kılıççı, Y. (1988). Yaşlılığın uyum sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, III: 41-45.
- Mandıracioğlu, A., Lüleci, N. E. ve Özvurmaz, S. (2017). Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri'nde toplumun yaşlılara yönelik görüşleri. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, X/2: 76-86.
- Öksüz, M. (2015). *Sosyal hizmet lisans öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları: Yalova Üniversitesi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Salman, M., Gülçek, E., Aylaz, R. ve Polat, F. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara karşı tutumlarının değerlendirilmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)* XI/2: 1-7.
- Soyuer, F., Ünalın, D., Gülezer, N. ve Elmalı, F. (2010). Sağlık Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Bu Tutumların Bazı Değişkenlerle İlişkisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* III/2: 20-25.
- Şahin, H. ve Erdem, Y. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (219-231).
- Tufan, İ. (2016). *Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma*. İstanbul: Nobel Yayınları.
- TÜİK (2018). *İstatistiklerle Yaşlılar*. Bkz. <https://eyh.aile.gov.tr/yaslilik-genel-bakis>, Erişim tarihi, 01.01.2019.

- TÜİK (2017). *İstatistiklerle Gençlik*. Bkz. file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/%C4%B0statistiklerle_Gen%C3%A7lik_16.05.2018.pdf, Erişim tarihi, 01.01.2019.
- Ünalın, D., Soyuer, F. ve Elmalı, F. (2012). Geriatri Merkezi Çalışanlarında Yaşlı Tutumunun Değerlendirilmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi*, II/3: 115-120.
- Vefikuluçay, D. (2008). *Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları*. Yayımlanmamış Doktora Tezİ Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, A. (2013). *Yaşlılık ve Yaşlı Bakışı: Ömür Dediğin Programı Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yıldız, R., Ömeroğlu, G. ve Terim, N. (2017). Yaşlı Penceresinden Yaşlı Ayrımcılığı: Bursa ve Yalova Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, III/2: 313-329.
- Yılmaz, E. ve Özkan, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, III/2: 36-51.